

УДК 929Векірчик

**КУЗЬМА ВЕКІРЧИК – НАУКОВЕЦЬ, ВЧИТЕЛЬ І
НАСТАВНИК (95 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Пида С. В., Конончук О. Б.

Тернопільський національний педагогічний університету імені
Володимира Гнатюка

E-mail: pyda@chem-bio.com.ua, kononchuk@chem-bio.com.ua

15 вересня 2024 року виповниться 95 років від дня народження кандидата біологічних наук, професора кафедри ботаніки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, почесного члена Українського товариства фізіологів рослин, члена Товариства мікробіологів України та Національної спілки журналістів України Кузьми Миколайовича Векірчика.

Народився Кузьма Векірчик у селі Задубрівці, нині Снятинської міської громади Коломийського району Івано-Франківської області, у селянській родині. Свій шлях у навчанні розпочав у Задубрівській семирічній школі (тепер Задубрівський ліцей імені Богдана Ступарика), яку, із перервою під час II Світової війни, закінчив з похвальною грамотою у 1947 р. У важкі післявоєнні роки відмінник-випускник школи навчав грамоті односельчан, що можна вважати початком освітянської діяльності.

Згодом він вступив до Снятинського сільськогосподарського технікуму (тепер Снятинський фаховий коледж закладу вищої освіти «Подільський державний університет»), який закінчив із відзнакою у 1952 р. та відразу вступив до Чернівецького університету (тепер Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) на біологічний факультет за спеціальністю фізіологія рослин. Після завершення університету з 1957 р. він працював вчителем біології у селі Зелена нині Дністровського району Чернівецької області.

Професор Чернівецького університету Г. Х. Молотковський розпізнав ще у студентові Кузьмі Векірчику майбутнього науковця, який з ним у 1954 р. опублікував свою першу наукову працю, що стосувалася особливостей жилкування

95-річчя від дня народження Кузьми Миколайовича Векірчика

й опушення листків злаків. Саме, за рекомендацією проф. Г. Х. Молотковського, у 1959 році К. Векірчик вступає до аспірантури на кафедрі фізіології рослин і мікробіології Чернівецького університету. Молодий науковець досліджує позакореневе підживлення рослин мікроелементами.

Після закінчення у 1962 р. аспірантури К. М. Векірчик викладав фізіологію рослин і мікробіологію в Уманському державному педагогічному інституті (нині Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини).

Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук 1 листопада 1965 р. на об'єднаній вченій раді біологічного факультету Львівського державного університету (тепер Львівський національний університет імені Івана Франка) і Львівського медичного інституту (тепер Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького) на тему «Вплив позакореневого підживлення мікроелементами на фізіолого-біохімічні процеси, ріст, розвиток і урожай капусти» та одержав наукову ступінь кандидата біологічних наук.

У 1965 р. за конкурсом був обраний на посаду старшого викладача, а з грудня 1966 р. – доцента кафедри агробіології загальнонаукового факультету Івано-Франківського педінституту (тепер Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника).

12 вересня 1967 р. Кузьма Миколайович за конкурсом посів посаду старшого викладача кафедри ботаніки Кременецького педагогічного інституту. 9 липня 1968 р. обраний на посаду доцента кафедри ботаніки на якій був затверджений у січні 1969 р. після отримання диплому кандидата біологічних наук.

Після перебазування у 1969 р. Кременецького педінституту у місто Тернопіль, доцент К. М. Векірчик був ініціатором створення у новому корпусі вже Тернопільського педінституту окремої мікробіологічної лабораторії кафедри ботаніки із стерилізаційним боксом.

У вересні 1987 р. на підставі високих досягнень у галузі навчальної і наукової діяльності, а також за активну роботу у написанні навчальних посібників і підручників, вчена рада Тернопільського педагогічного інституту рекомендувала Кузьму

95-річчя від дня народження Кузьми Миколайовича Векірчика

Миколайовича Векірчика на посаду професора кафедри ботаніки. Його призначення було затверджено 29 листопада 1991 р. із присвоєнням вченого звання «професор по кафедрі ботаніки».

На посаді професора кафедри ботаніки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Кузьма Миколайович Векірчик працював до останніх своїх днів (помер 3 листопада 2009 р.), викладаючи курси фізіологія рослин, мікробіологія з основами вірусології, фітопатологія, живлення і продуктивність рослин. Крім лекцій і лабораторних, він проводив заняття з навчальної практики, керував виконанням курсових, дипломних і магістерських робіт, за що студенти завжди відзначали глибину і науковість навчального матеріалу та високий фаховий рівень професора.

Як науковець, Кузьма Миколайович завжди прагнув до наукової істини. У студентські роки досліджував морфологічні особливості листків злаків, пізніше вивчав вплив позакореневого підживлення мікроелементами і дію регуляторів росту й розвитку на рослини. Згодом науковець зосередився на дослідженнях впливу елементів мінерального живлення і регуляторів росту на фізіологічні процеси, симбіотичну азотфіксацію та продуктивність бобових культур, керуючи науково-дослідною групою.

Здібні учні-науковці професора К. М. Векірчика, нині доктори і кандидати наук, працювали і працюють, не тільки в Тернопільському національному педагогічному університеті, а й у інших начальних і наукових установах України.

Особливої уваги заслуговує громадська і журналістська діяльність К. М. Векірчика, яка розпочалась із 1948 р. із невеликої статті у Снятинській районній газеті. Далі все своє життя журналіст популяризував біологічну науку, описував важливі події в житті держави та життєвий шлях і діяльність багатьох своїх друзів, співробітників, складав вірші на важливі теми буття тощо. К. М. Векірчик виконував обов'язки заступника головного редактора щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє», у журналі «Освітянин» вів рубрики «Світ навколо нас» та «Особистості», був членом ТОВ «Знання», ініціатором створення Тернопільської обласної організації Українського реєстрового козацтва, жертвував чималі кошти на

95-річчя від дня народження Кузьми Миколайовича Векірчика

спорудження пам'ятників видатним українцям, Петриківському обласному геріатричному пансіонату, дарував книжки з власної бібліотеки тощо.

Науковий, освітянський і суспільний доробок Кузьми Векірчика, становить понад 360 публікацій, серед яких навчальні посібники і підручники – «Мікробіологія» (1973 р.), «Мікробіологія: лабораторні роботи» (1976 р.), «Фізіологія рослин» (1984 р.), «Мікробіологія з основами вірусології» (1987, 2001), «Лабораторний практикум з мікробіології» (2001 р.), навчальна програма для закладів вищої освіти з фізіології рослин і мікробіології з основами вірусології, довідник «Отруйні лікарські рослини» (1999 р.), серії наукових статей про мінеральне живлення рослин, симбіотичну азотфіксацію бобових культур, біографічні статті відомих особистостей краю й України загалом, науково-популярні публікації про дивовижі природи тощо.

За довгі роки натхненної праці професора К. М. Векірчика було нагороджено нагрудним значком «Відмінник народної освіти» (1972 р.), почесними грамотами МО України (1982, 1995), почесними грамотами ЦК профспілки працівників освіти вищої школи і наукових закладів (1988 р.) та управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації (2004 р.) тощо, медаллю «Ветеран труда» (1986 р.), медаллю А. С. Макаренка (1990 р.). Кузьма Векірчик був почесним членом Українського товариства фізіологів рослин, членом Товариства мікробіологів України, членом Тернопільського відділення НТШ, членом Національної спілки журналістів України.

Головна ж нагорода – це вдячна пам'ять учнів, колег, друзів, односельчан із села Задубрівці, що на Івано-Франківщині і де він похований.

Внесок Кузьми Миколайовича Векірчика у розвиток освіти, науки та громадянського суспільства, величезний досвід як фізіолога рослин і мікробіолога, педагога, журналіста роблять його вагомим постаттю в історії нашого університету, краю і країни.

Список літератури

1. Архів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, спр.

95-річчя від дня народження Кузьми Миколайовича Векірчика

2328В. 114 арк.

2. Бутницький І. М., Конончук О. Б., Пида С. В. Пам'яті Кузьми Миколайовича Векірчика. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Біологія.* 2009. № 4 (41). С. 176–178.
3. Векірчик Кузьма Миколайович. *Вікіпедія.* URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Векірчик_Кузьма_Миколайович](https://uk.wikipedia.org/wiki/Векірчик_Кузьма_Миколайович) (дата звернення: 10.02.2024).
4. Конончук О. Б., Пида С. В. Кузьма Миколайович Векірчик – відомий вчений-педагог, журналіст, громадський діяч (до 80-річчя від дня народження). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Біологія.* 2009. № 3 (40). С. 109–117.
5. Кузьма Векірчик : бібліографічний покажчик / уклад.: О. Б. Конончук, С. В. Пида; відп. за вип. І. А. Чайка. Тернопіль : ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2010. 115 с.